

Posidonije o emocijama i nekonceptualnom sadržaju

BILL WRINGE

SAŽETAK: U ovome članku tvrdim da se djelo neortodoksnog stoika Posidonija, u obliku u kojemu o njemu izvješćuje Galen, može shvatiti kao zanimljiv doprinos suvremenim raspravama o prirodi emocije. Richard Sorabji je već tvrdio da Posidonijev doprinos naglašava slabosti nekih dobro poznatih suvremenih oblika kognitivizma. Ovdje tvrdim da bi se Posidonije mogao shvatiti kao zagovornik teorije koja emocije shvaća kao, barem u nekim slučajevima, intencionalne fenomene na dvjema razinama. Jedna razina obuhvaća sudove, kao u ortodoksnom stoičkom objašnjenju. No Posidonije smatra da emocije moraju sadržavati i element koji se ponekad prevodi kao “iracionalni poriv”. Predlažem da “iracionalni poriv” shvatimo kao nešto što uključuje drugu razinu intencionalne ali nekonceptualne reprezentacije. To gledište zadovoljava dva dezideratuma: riječ je o gledištu koje je moglo biti dostupno Posidoniju i koje je kompatibilno s njegovim gledištima koja su nam poznata; k tome, riječ je o gledištu koje je iz neovisnih razloga privlačno. Posidonijevo je stajalište stoga manje udaljeno od ortodoksnog stoičkog stajališta, dok istodobno ostaje istinski inovativno.

KLJUČNE RIJEČI: Emocije, Galen, “iracionalni poriv”, nekonceptualni sadržaj, Posidonije.

Posidonius on Emotions and Non-Conceptual Content

BILL WRINGE

ABSTRACT: In this paper I argue that the work of the unorthodox Stoic Posidonius – as reported to us by Galen – can be seen as making an interesting contribution to contemporary debates about the nature of emotion. Richard Sorabji has already argued that Posidonius’ contribution highlights the weaknesses in some well-known contemporary forms of cognitivism. Here I argue that Posidonius might be seen as advocating a theory of the emotions which sees them as being, in at least some cases, two-level intentional phenomena. One level involves judgments, just as the orthodox Stoic account does. But Posidonius thinks that emotions must also include an element sometimes translated as an “irrational tug”. I suggest that we see the “irrational tug” as involving a second level of intentional, but non-conceptual representation. This view satisfies two desiderata: it is a view which would have been available to Posidonius and which is compatible with the views reported to us; and it is a view which is independently attractive. It also makes Posidonius’ position less far removed from that of orthodox Stoics than it might otherwise do, while remaining genuinely innovative.

KEY WORDS: Emotions, Galen, “irrational tug”, non-conceptual content, Posidonius.

Skepticizam, eksternalizam i prediktivna dimenzija znanja

ŽIVAN LAZOVIĆ

SAŽETAK: Filozofski skepticizam dovodi u pitanje naše svakodnevne tvrdnje da nešto znamo ističući da nismo u stanju isključiti mogućnosti pogreške sadržane u dobro poznatim skeptičkim alternativama (npr. hipotezi mozga u staklenci). Da bih objasnio kako se možemo oduprijeti tome skeptičkom izazovu, najprije uspoređujem filozofsku i svakodnevnu sumnju. Ukazujem na to da se one ne razlikuju s obzirom na način na koji nastoje potkopati tvrdnje da nešto znamo, nego u obilježjima alternativa na koje se pozivaju. U svakodnevnim kontekstima filozofsko-skeptičke alternative ne bi ni trebalo smatrati relevantnima, budući da su sasvim uopćene i nisu poduprte nikakvom naznakom da bi u danim okolnostima uistinu mogle biti aktualizirane. Budući da se ta činjenica ne tiče istinitosti, nego tvrdljivosti naših spoznajnih tvrdnji, pokazujem da dok je naša evidencijska osnova za njihovu tvrdljivost internalistička, njihova istinitost ovisi o određenim pretpostavkama koje se tiču uzročne povijesti naših vjerovanja, pouzdanosti naših spoznajnih sposobnosti, uspjeha u identificiranju i isključivanju relevantnih alternativa itd. U svakodnevnim pripisivanjima znanja te pretpostavke funkcioniraju kao *eksternalistički* preduvjeti, tako da nešto možemo znati samo ako su one točne a da pritom čak i ne moramo znati jesu li točne. Naposljetku, ističem implicitnu prediktivnu dimenziju naših spoznajnih tvrdnji koja je konzistentna s njihovom pogrešivošću: kada s pravom tvrdimo da nešto znamo, tada ne impliciramo nemogućnost da smo pogriješili, nego smatramo da nismo u krivu i da nikakvi neočekivani budući događaji neće pokazati da smo u krivu.

KLJUČNE RIJEČI: Eksternalizam, skepticizam, skeptičke alternative, znanje.

Scepticism, Externalism and Predictive Dimension of Knowledge Claims

ŽIVAN LAZOVIĆ

ABSTRACT: Ordinary knowledge claims are challenged by philosophical scepticism which holds that we are unable to exclude the possibilities of error involved in well-known sceptical alternatives (e.g., the brain-in-a-vat hypothesis). In order to explain how we can resist this challenge, first I compare philosophical and ordinary doubt. I point out that they do not differ in terms of the way they aim to undermine knowledge claims, but rather *in the character of the alternatives to which they appeal*. Thus, in ordinary contexts, *philosophical* sceptical alternatives should not be considered relevant because they are farfetched, not supported by any indication that they really might exist in the given circumstances. Since this point concerns the assertability rather than the truth of our knowledge claims, I further argue that while our evidential basis for their assertability is internal, their truth depends upon certain assumptions concerning the causal history of our

beliefs, reliability of our cognitive abilities, success in identifying and excluding relevant alternatives, etc. In everyday knowledge attributions, these assumptions operate as *externalist* preconditions so that we may know something only if they are correct even without knowing that they are correct. Finally, I point out an implicit predictive dimension of our knowledge claims consistent with their fallibility: when we properly claim to know something, we do not imply impossibility of being mistaken, but rather hold that we are *not* wrong and that no sudden twist of future events will show us to be wrong.

KEY WORDS: Externalism, knowledge, sceptical alternatives, scepticism.

Vremenska dimenzija društvenog poštovanja u tijeku života

GOTTFRIED SCHWEIGER

SAŽETAK: Axel Honneth naglasio je važnost i ulogu međusobnog priznanja za razvoj i održivost osobnog identiteta. O njegovoj teoriji društvene rekonstrukcije kao institucionalizacije različitih oblika i modusa priznanja naširoko se raspravljalo, no jedan specifičan vid dosad je bio izostavljen: vremenska i institucionalna dimenzija društvenog poštovanja. U ovom članku tvrdim da nije tako da se društveno poštovanje jednostavno zaslužuje zbog društveno vrijednih značajki i postignuća, nego se ono zadobiva unutar okvira određenog tijeka života. Društvene znanosti o tome raspravljaju kao o institucionalizaciji životnih tijekova koja je popraćena određenim sustavima socijalne sigurnosti kako bi se zadovoljili zahtjevi fordističke organizacije rada. Društveno poštovanje nije uz rad vezano namumce, nego putem skupa instucija kao što su obrazovanje, zaposlenje, socijalna sigurnost i mirovinski sustavi, koji, s jedne strane, sankcioniraju zastranjenja i, s druge, omogućuju sigurnost u slijeđenju dobrog života. Institucionalizirani tijek života omogućuje pojedincu da planira svoju budućnost te mu pruža referentnu točku za svoje legitimne zahtjeve. Sve u svemu, to omogućuje daljnje uvide u značenje društvenog poštovanja i njegove institucionalizacije u modernom društvu bez kojih se kritička funkcija i cilj socijalne filozofije ne mogu ispuniti. Za društvenu teoriju priznanja nužno je da svoje riječi i pojmove ispuni životom što ga opisuju društvene znanosti.

KLJUČNE RIJEČI: Društveno poštovanje, država blagostanja, Honneth, priznanje, rad, tijek života.

The Temporal Dimension of Social Esteem Within the Life Course

GOTTFRIED SCHWEIGER

ABSTRACT: Axel Honneth has highlighted the importance and role of mutual recognition for the development and sustainability of personal identity. His theory to reconstruct society as the institutionalization of different forms and modes of recognition has been widely discussed but one specific aspect has been left out so far: the temporal and institutional dimension of social esteem. In this paper I argue that social esteem is not simply earned for societal valuable features and achievements but rather gained within the framework of a certain life course. The social sciences discuss this as the institutionalization of life courses which is accompanied with certain social security systems to match the demands of the fordistic organization of labour. Social esteem is not randomly tied to work and labour but rather through a set of institutions as education, employment, social security and pension systems, that on the one hand sanction deviance and on the other hand provide security to pursue a good life. The institutionalized life course allows the individual to plan its future and provides her with a reference point for its legitimate claims. Overall, this provides further insights into the meaning of social esteem and its institutionalization in a modern working society without which the critical function and aim of social philosophy can not be fulfilled. For a social theory of recognition it is necessary to fill its words and concepts with the life the social sciences describe.

KEY WORDS: Honneth, life course, recognition, social esteem, welfare state, work and labour.

Schelerova kritika Husserlova fenomenološkog shvaćanja “objektivnog *a priori*”

WEI ZHANG

SAŽETAK: S jedne strane, Schelerova kritika Kantova pojma *a priori* u velikoj mjeri duguje Husserlu, te dopunjuje i produbljuje Husserlovu. S druge strane, Scheler kritizira i Husserlovu definiciju apriorija. Husserlov materijalni *a priori* kao idealni predmet prvenstveno proizlazi iz njegova takozvanog bolzanovskog obrata. Prema Scheleru, Husserl razmišlja na “platonski” način te upada u novi tip “platonizma” ili, točnije, logičkog platonizma, iako s pravom odbacuje obični platonizam. Scheler smatra da Husserlova fenomenološka redukcija nije izvedena “čisto” te da je stoga njegovo fenomenološko iskustvo (kategorijalni zor) problematično ili, točnije, problematičan je odnos između kategorijalnog zora i osjetilnog zora. Krajnji cilj Schelerove kritike Husserlova fenomenološkog shvaćanja “objektivnog *a priori*” jest zadobivanje primarne pozicije kategorijalnog zora i njegova sadržaja (materijalnog *a priori*), etičkog uvida i njegova korelata (materijalne vrijednosti) te, na koncu, fenomenološke etike materijalne vrijednosti.

KLJUČNE RIJEČI: Fenomenološka redukcija, funkcionalizacija bitnog uvida, Husserlov bolzanovski obrat, idealni predmet, logički platonizam, objektivni *a priori*.

Scheler's Critique of Husserl's Phenomenological Understanding of "Objective *a priori*"

WEI ZHANG

ABSTRACT: On the one hand, Scheler's critique of Kant's concept of *a priori* benefits from Husserl to a large extent, and it complements and deepens Husserl's. On the other hand, Scheler also critiques Husserl's definition of *a priori*. Husserl's material *a priori* as ideal object primarily thanks to his so-called "Bolzano-turn". In this connection, Scheler grabs hold of the relation of Husserl to Bolzano from the very beginning. For Scheler, Husserl thinks in a "platonic" way, and still falls in a new type of "Platonism", or rather, logical Platonism, although he correctly refuses the ordinary Platonism. In Scheler's view, Husserl's phenomenological reduction is "not purely" executed, and therefore his phenomenological experience (categorical intuition) is problematic, or more precisely, the relation between categorical intuition and sensuous intuition is problematic. The final aim of Scheler's critique of Husserl's phenomenological understanding of "objective *a priori*" is to win the primary position of categorical intuition and its content (material *a priori*), ethical insight and its correlate (material value), and ultimately of phenomenological ethics of material value.

KEY WORDS: Husserl's Bolzano-turn, ideal object, logical Platonism, objective *a priori*, the functionalization of essential insight, the phenomenological reduction.

Semantički holizam i dekonstrukcija referencijalnosti: Derrida u analitičkom kontekstu

MATKO SORIĆ

SAŽETAK: Postmodernistička teorija značenja, artikulirana u filozofiji jezika Jacquesa Derride, počiva na semantičkom holizmu i kritici referencijalne teorije značenja. Slijedeći zahtjev Richarda Rortyja o nadilaženju razlika između analitičke, pragmatističke i kontinentalne paradigme, moguće je pronaći identične stavove i slične argumente u analitičkoj filozofiji jezika, kod autora kao što su Frege, Wittgenstein, Austin, Searle, Quine, Davidson i Dummett. Jezični zaokret ovih autora rezultira kritikom epistemološkog realizma i zagovaranjem epistemološkog antirealizma ili konstruktivizma, koji je podložan empirijskoj provjeri, prvenstveno analizom uloge metafore u spoznaji. Usprkos razlici u pristupu i stilu izlaganja, postmodernistička teorija značenja uvelike je kompatibilna s krucijalnim mjestima analitičke filozofije jezika.

KLJUČNE RIJEČI: Antirealizam, Derrida, jezični zaokret, metafora, referencijalna teorija značenja, semantički holizam.

Semantic Holism and the Deconstruction of Referentiality: Derrida in an Analytical Context

MATKO SORIĆ

ABSTRACT: The postmodernist theory of meaning, as articulated in Jacques Derrida's philosophy of language, is based on semantic holism and a critique of the referential theory of meaning. Following Richard Rorty's request that the differences between the analytical, pragmatic and continental paradigm be surpassed, it is possible to find identical attitudes and similar arguments in the analytical philosophy of language in authors such as Frege, Wittgenstein, Austin, Searle, Quine, Davidson and Dummett. The linguistic turn made by these authors resulted in a critique of epistemological realism and a plea for epistemological antirealism or constructivism, which is subject to empirical verification mainly by analysing the role of the metaphor in cognition. Despite the differences in approach and style display, the postmodernist theory of meaning is to a large degree compatible with the crucial ideas behind the analytical philosophy of language.

KEY WORDS: Antirealism, Derrida, linguistic turn, metaphor, referential theory of meaning, semantic holism.

Sloboda volje, uzročnost i Hume

DAVOR PEĆNJAK

SAŽETAK: U ovom tekstu nastoji se pokazati da ukoliko se uzročnost analizira kao opažanje pravilnih i ponavljajućih sljedova događaja i neopažanje ikakve daljnje nužnosti koja bi "ponužnjivala" da ti sljedovi moraju uvijek biti takvi kakvi se događaju i kakvima ih opažamo, kao što je to učinio David Hume, onda je moguće da nikakva nužnost i ne postoji te da se takva analiza može uporabiti kao potpora libertarijanizmu što se tiče problema slobode volje a ne kompatibilizmu koji je zastupao Hume. Također se pokazuje da, suprotno Humeu, slučajnosti postoje i da pod određenim uvjetima vrlo slični uzroci mogu dovesti do vrlo različitih učinaka.

KLJUČNE RIJEČI: Empirizam, Hume, libertarijanizam, nužnost, uzročnost.

Freedom of the Will, Causality and Hume

DAVOR PEĆNJAK

ABSTRACT: In this article, I try to show that if we analyse causality in terms of perceiving regular succession of events in which one event is followed by another,

and if we do not perceive further “necessity” by which these regular events be necessitated in the sense that they must always be as they are and how we perceive them, like David Hume did, then there is a possibility that there is no kind of necessity and that this analysis can be used to support libertarianism concerning free will problem, and not as a support to compatibilism, which was held by Hume. I also try to show, *contra* Hume, that there are chance events and that under certain circumstances, similar causes can have very different effects.

KEY WORDS: Causality, empiricism, Hume, libertarianism, necessity.